

Maestrazgo

Heen- en terugreis: Vliegen naar Barcelona
Met de auto 1680 km Utrecht - Tortosa

Fietsniveau: 3 - 4

Beste seizoen: Mei t/m Juli. September en oktober.

Wegen, km: Ca. 430 goed asfalt, 40 matig asfalt, 70 fietspad,
5 onverhard

Van de accommodaties wordt de orientatieprijs van een tweepersoonkamer per overnachting vermeld. Eenpersoonkamer kost doorgaans ongeveer driekwaart als tweepersoonkamer. Bijvoorbeeld € 50 betekent 2pk euro 50 en 1pk euro 38 Een meestal klein ontbijt is bijna altijd inbegrepen in de prijs.

Voorgesteld programma.

<u>dag</u>	<u>km</u>	<u>naar</u>
1		aankomst Tortosa del Ebro
2	72	La Fresneda
3	32	Peñarroya de Tastavins
4	31	Morella
5	66	Cuevas de Cañart
6		rustdag, wandeling
7	34	Pitarque
8	41	Fortanete
9	22 of 80	Valdelinares
10	44	Aliaga
11	67	Castellote
12	47	Ráfales
13	77 /76	Tortosa del Ebro/ Mora del Ebro
14		vertrek of verlenging

Inleiding

In het oosten van Spanje, net achter de keten van bergen die als een drempel tussen de kuststrook en het binnenland oprijzen, ligt een schitterende fietsgebied: het Maestrazgo.

Het Maestrazgo is een stille land van afgelegen dalen, kloven en tafelbergen. Af en toe verschijnt een dorpje, met historische, soms half vervallen gebouwen.

In deze tocht bereikt u dat gebied via een omweg: eerst fietst u langs de rivier de Ebro en door de aangename Mediterrane streken Terra Alta en Matarraña, die als een soort terras tussen het dal van de Ebro en de hooglanden verderop zich bevinden.

Beginpunt is het historische stad Tortosa, vlakbij de monding van de Ebro. Na een stuk fietsen langs het vruchtbare dal van deze rivier draait u het binnenland in. Het eerste doel is de Terra Alta, een zeer gevarieerd streek waar wijngaarden, olijfboomgaarden, bos en struikgewas zich mooi afwisselen. Omdat bijna de hele rit op een vroegere treinspoor plaatsvindt, wordt het hoger gelegen binnenland met een zachte stijgingspercentage bereikt.

Vervolgens dient u wel te klimmen om het Maestrazgo gebied te bereiken. Het landschap wordt steeds ruiger en ongenaakbaar en de dorpjes elke een plaatje waard. In deze hooglanden woonden eeuwen geleden veel meer mensen dan nu. De dorpen zijn er nog steeds, maar de meeste inwoners zijn verdwenen, ruïnes en verwilderde landbouwterrassen achterlatend.

Verderop, na het mooie, verborgen dal van Pitarque, klimt u lang maar geleidelijk tot aan het in de zomer spookachtig leeg skistation van Valdelinares. Na een prachtig afdaling loopt de terugweg door klassiek landschap van het Spaanse binnenland: de kleine weggen vormen een lint van verbleekte asfalt langs rotspartijen, graanvelden en boomgaarden, met als enig gezelschap de ruimte en de stilte.

U treft over bijna het gehele traject weinig tot nihil verkeer. In de eerste rit zijn er zestig km fietspad op oude spoor op een soort oppervlak dat met elke soort wielen prima te fietsen is.

Fietsmakers

De openingstijden zijn doorgaans ma t/m vr 9.30-14.00 en 16.00-19.30 uur. Zat 9.30-13.30 uur.

- In Tortosa: Fabregues. Poligon La Ravaleta. Bij rotonde op km 1.3 van de rit, LA. Na een kleine km op de brede weg naar Tarragona en andere steden ziet u deze grote winkel voor motoren en fietsen aan de rechterkant.
- In Horta St Joan: www.montsport.es Bij het plein midden in het dorp, op carrer Medi Natural nr.4 T 977 435074
- In Valderrobles: Natura sport. Calle Zaragoza 15. Tel: 978 890897 mob 647 535074. Voor ongeveer € 0.8 per km afstand kan Enrique u komen halen in het plaats waar u gestrand bent.
- In Morella: naast de N-232 anderhalf kilometer buiten Morella in de richting van Vinaroz en de kust. Even voorbij een benzinstation is er links van de weg een industrieterrein: Polígono les Casetes. Bij de Opel garage worden ook eenvoudige fietsreparaties verricht. Tel 964 160230.
- In Teruel: u kunt er naartoe met één fiets mee in de bus van Altaba die vroeg in de ochtend in Fortanete en Cedrillas stopt: *calle San León Magno 5* (naast Carretera de Alcañiz) T 978 610445 Ook bij Venta la Pintada (zie rit Aliaga-Castellote) kunnen wielrenners Andrés of Jose María u helpen.

Aankomst vliegveld Barcelona en trein naar Tortosa

1/ Met het vliegtuig

➤ Via station Barcelona Sants

Loop vanaf de aankomsthal van Terminal 2 (de oude terminal) naar een voetgangersbrug die te zien is op eerste verdieping-hoogte midden in het terminalgebouw. In een paar honderd meter verbindt deze het vliegveld met een treinstation. Er vertrek een trein elke halfuur naar het station Barcelona Sants € 3. Fiets gratis.

Barcelona Sants ligt op een kwartier fietsen van het centrum (zie accommodaties bij de 'Barcelona en Zuid-Catalonië' tocht). De regionale treinen naar Cambrils en Tortosa del Ebro kunt u in dit station nemen. Zie renfe.es: klik op 'todas las estaciones' - 'media distancia' en 'cataluña' voor de laatste vertrektijden (ongeveer één elke twee uur).

➤ Via carretera de los desguaces

Als u direct naar Tortosa of Cambrils wil gaan, zonder door de drukte van Barcelona heen te moeten, is deze een goede alternatief op zondag, wanneer nauwelijks vrachtwagen verkeer is. Door de week is het tussen km 2.5 tot 6.5 van de beschrijving hieronder veel te druk met vrachtwagens om te fietsen. Dan is het alleen te doen als u naast de weg loopt met fiets aan de hand. Een stoffiger en hobbelige ervaring:

Km 0. Ga uit het terminal 2 gebouw (de oude terminal) linksaf (LA). Loop op de stoep van hetzelfde gebouw tegen het verkeer in. Voorbij een politiebureau begint de weg naar rechts te buigen. Blijf nog op de stoep lopen tegen een onafgebroken rij taxis die van een soort bufferzone de terminal inrijden. Als de weg naar een brug begint te stijgen, ziet u links een opening in het hek. Ga erdoor naar een soort bedrijfszone naast het vliegveld. Fiets schuin naar rechts naar een weg die tussen de gebouwen en een spoor loopt. LA op deze.

Km 1. Ronde. Schuin naar rechts richting Castelldefels, Viladecans op de C 31. Iets verderop gaat u onder de snelweg Barcelona-Castelldefels heen.

Km 2.5 De weg ga onder een andere met welke u meteen, links en naar boven draaiend, aansluit. RA op (of lopend naast) deze drukke weg naar Viladecans met de weinig aanmoedigende bijnaam *carretera de los desguaces* (nl. weg van de autowrakken!).

Km 6.5 Over een brug boven een snelweg bereikt u het treinstationtje van Viladecans.

In Viladecans stopen alleen enkele *Cercanías* treinen. Neem de eerste die aankomt naar het volgende station: Gavá. In Gavá neem de *Cercanías* trein naar het laatste station van het Barcelona netwerk: Sant Vicent de Calders. Daar pas neemt u de *Regional* naar Tortosa. Het lijkt wat gedoe maar het gaat makkelijk: het zijn alle drie kleine stations. De *Cercanías* komen elke half uur en de *Regional* naar Tortosa ongeveer elke anderhalf uur.

Eens in Tortosa aangekomen, ga uit het stationgebouw LA. Blijf het hek langs de spoorweg volgen. Niet veel later wordt dit de straat (cat. carrer) *Ronda de Reus*. Sla na ongeveer driehonderd meter LA onder een spoorbrug heen. U begint te fietsen op de *Avinguda de la Generalitat* langs een park. Het hotel Tortosa park ligt aan de derde zijstraat.

In Tortosa

Hotel Tortosa Parc Conde de Bañuelos 10. T 977 446112 € 60 inclusief buffet ontbijt. Eten bijvoorbeeld in traditioneel restaurant 'la Caixa' in tweede zijstraat. Een paar bars aan de Avinguda serveren broodjes en tapas op terras in de park. Hotel Berenguer Carrer Despuig 36. T 977 449580 Ook in het centrum maar aan de kant van het spoor waar u uit het station komt. Iets luxer. Eveneens goede ruimte voor de fietsen € 75 inclusief buffet ontbijt.

2/ Met de auto

U kunt de auto parkeren in de parking van het hotel Tortosa Park voor € 6.5 per dag, of gratis op straat voor het hotel Pepo in het rustig dorpje Benifallet twintig km verder inland langs de Ebro.

In Benifallet

Hotelpexo.com Calle piscines 1. Benifallet. T 977 462200 € 58

-> Aansluiting vanaf hotel Pepo met de eerste rit: vanaf Benifallet steekt u de rivier over op de C 230 en fietst richting Tortosa. Neem na anderhalf km aan de overkant (net voordat de C 230 de uitmonding van het riviertje Canaleta boven gaat) een weggetje naar rechts. In ruim één km sluit deze aan met de Vía Verde van onze eerste rit. De eerste rit is vanaf Benifallet twintig km korter.

Tortosa del Ebro 37.000 inw.

Tortosa is een regionale handelscentrum. Zij ligt tussen het dal en de delta van de rivier de Ebro, in een rijke landbouwstreek.

Een groot deel van de oude kern werd in de Spaanse burgeroorlog, tijdens de slag om de Ebro in 1938, met de grond gelijk gemaakt. Ondanks de verwoesting zijn er rond de kasteelheuvel waardevolle gebouwen te bezoeken, zoals de 15de eeuwse gotische kathedraal en het bisschoppelijk paleis ernaast. Het kasteel is tegenwoordig een luxe, maar voor iedereen te bezoeken, Parador hotel. Met mooie uitzichten.

De slag bij de Ebro

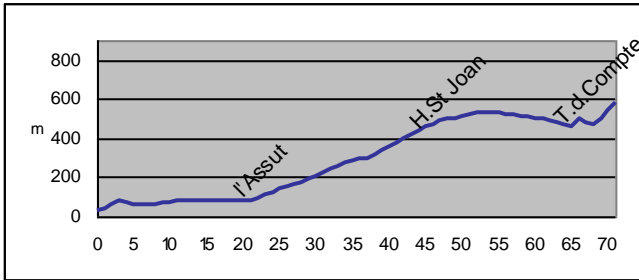
Dit vandaag zo vredig dal was het decor van de zwaarste slag uit de Spaanse burgeroorlog. In de strenge winter van 1937-'38 en aan het einde van de lange veldslag voor de stad Teruel, werden de republikeinen gedwongen zich dorp per dorp terug te trekken (zie de film 'Land and freedom' van Ken Loach). Eerst door het Maestrazgo, vervolgens aan de overkant van de rivier de Ebro.

In juli '38, deze keer onder een zinderende hitte, vond de laatste grote tegenaanval van de republikeinen plaats. Meer dan 100.000 soldaten probeerden, op verschillende plekken tussen Tortosa en Mora, de Ebro terug over te steken.

De slag duurde tot november en eiste het leven van 70.000 republikeinen en 35.000 nationalisten. De luchtsteun waarover de nationalisten beschikten bleek een doorslaggevende factor.

Zodra de nationalisten de Ebro naar het noorden hadden overgestoken, begon een massieve exodus van republikeinen naar Frankrijk. De oorlog duurde nog een jaar door, maar was op dat moment al feitelijk gewonnen door de nationalisten.

Tortosa del Ebro - La Fresneda

- Deze rit volgt de *vía verde de la Terra Alta*, een soort fietspad op een vroegere spoorlijn. De *vía verde* leidt met een comfortabele 1 tot maximaal 2 stijgingspercentage van het Ebro dal tot aan het hoger gelegen binnenland. Om zo gelijkmatig door ruig terrein te gaan loopt het pad door veel tunnels. De langste zijn van rond halve km en soms geen verlichting. U kunt een handlantaarn kopen bij Ferretería (nl. ijzerwarenhandel) Ramón op km 2.6 van deze routebeschrijving.

km	
	72 km, 700↑m
0.	Ga naar het park en RA (rechtsaf) op <i>Avinguda de la Generalitat</i> . Deze buigt verderop naar links om in een brug over te gaan en de rivier de Ebro over te steken. In de rivier aan de rechterhand ziet u het gedenkteken aan de slag om de Ebro.
1.	Al aan de overkant, volg rechts en links borden naar 'Roquetes'. U bereikt een rotonde. Ga rechtdoor het stadje Roquetes in en rij door het centrum op <i>Avinguda del Mont de Caro</i> gevolgd door <i>Carrer Major</i> .
2.6	Y-splitsing. Links op <i>carrer Romanyá</i> . Draai na een paar honderd meter naar rechts. Bordjes naar 'via verda'
3.5	U bereikt een weg waar aan de overkant de <i>vía verde</i> fietspad in het echt begint. Het eerste stukje wordt nog ook door auto's gebruikt maar u ziet aan de rechte lijnigheid dat het een spoortracé was. Na de eerste kilometers begint de <i>vía verde</i> de hele tijd evenwijdig aan de rivier te lopen.
18.	Net voor het dorp Xerta verdwijnt de <i>vía verde</i> even. Volgt bordjes langs een kanaal en door het dorp (verderop geen andere bars/winkels direct naast de Via Verde)
22.	<i>L'Assut</i> in de rivier (zie beneden). De <i>vía verde</i> draait kort daarna

		van de rivier af. U passeert verderop meerdere vervallen stations waarbij doorgans een weg met de dichtstbijzijnde dorp aansluit,
27.5		Uitrit naar Pinell de Brai.
38.		Uitrit bij Bot.
46.		Uitrit naar Horta Sant Joan. Een mooie dorp, wel wat druk in het weekend. Eerste twee ritten korter naar Horta en la Fresneda en dan in een keer naar Morella is ook een goede keuze.
57.		Uitrit naar Cretas.
66.		Het is mooi geweest: u ziet aan de linkerhand het weggetje TEV3001 waarop u verder gaat fietsen. Ga af van de vía verde net voordat deze onder een brug heen gaat. LA naar het dorp Torre del Compte. De weg daalt eventjes en dan meteen de zware werkelijkheid: klimmen.
67.		Torre del Compte. Rechtdoor naar La Fresneda.
71.5		Plaza mayor en ayuntamiento (nl. stadshuis) van La Fresneda.

In Horta Sant Joan

CasaBarcelo.com t 977 435353/ 055 Av.Generalitat 27 Komend van de VV, een van de eerste huizen van Horta naast de weg € 55 Prima eten, kamers en plaats voor de fietsen.

Hostal Miralles t 977 435114/ 555 Zestig meter verderop. € 60 Spaanse bussen geladen met restaurant bezoekers zijn de prioriteit maar goede kamers.

In Cretas

Casa rural la Serreta. Naast ruispunt midden in Cretas T 978 850798 € 60

In Torre del Compte

Hotel El Racó del Torrats T 978 854181 Naast de weg € 54

In la Fresneda

Fonda la Grancha. Calle Arrabal 43 lagrancha.com Rechtsaf net voor plaza Mayor aan het einde van de straat. € 70 T 978 854803 Ruime, goede kamers en rustig aan rand van het dorp maar wat prijzig voor een onbijzonder hotel en vreemd ontbijt (vraag tostada no preparada, anders krijgt je alvast een vette toast met dikke plak mierzoete jam erop)

Hotelesconvent.com Bijzonder en luxueus voor vanaf € 110

Er zijn ook nog meerdere casas rurales voor vanaf € 50 voor huisje/appartement en nacht. Prijs/kwaliteit bieden ze in dit geval een betere deal dan de hotels. Bijvoorbeeld het Casa de Soledad waarvoor sleutels halen bij calle Mayor 13 (levensmiddelenwinkel) Bel buiten winkeltijden links van de winkel het

appartement van Sole (boven) of van haar ouders (onder) T 978 854021 Als u vroeg wilt vertrekken, betaal de nacht daarvoor en laat sleutels bij baker achter stadshuis, open vanaf zeven uur. Bar la Plaza kent meer casas, zoals casa Dilla: c/Marques de Tosos 8. T 978 854007

Campinglafresneda.com Twee km verderop (zie beschrijving volgende rit)

Onderweg

De Ebro maakt een vruchtbare strook van bevoeide akkers en boomgaarden mogelijk. Er groeien veel citrusbomen en vaak perziken en nectarinen. Aan de waterkant staan wilgen, elzen en populieren.

Een paar km na Xerta zien we een opmerkelijke bouwwerk in de bedding van de rivier: l'assut. Deze is een stenenblok die negen eeuwen geleden, nog in de islamitische periode, dwars over de hele breedte van de Ebro werd geplaatst. De blok doet het water vloeien naar irrigatiekanalen links en rechts van de rivier zelf.

De vía verde leidt ons tot aan de Terra Alta. Deze is een heuvelachtig streek tussen het bergmassief *Els Ports* naar het oosten en drogere, lagere heuvels die zich naar het noordwesten uitstreken. Ondanks de naam, ligt de Terra Alta nog niet zo hoog en staat bekend om zijn wijn en olijfolie.

La Fresneda 400 inw.

Lafresnedanet.com Een goede plaats om door stegen en galerijen te wandelen en mooie hoeken en gebouwen te ontdekken. La Fresneda kreeg belang in de late middeleeuwen toen het hoofdzetel werd van een *encomienda* van de orde van Calatrava. Een *encomienda* (nl. wat toevertrouwd wordt) was een territorie dat ter bescherming door de kroon aan een ridderorde werd toegewezen. Het voorspoedige tijd duurde tot aan de 16de eeuw toen het stadshuis en het even fraaie Palacio de la Encomienda, beide in renaissance stijl, werden gebouwd.

Bij de uitgang van het dorp richting La Portellada, is er een goede gemeentelijke zwembad open van 23 juni tot begin september. Wenst u 's avonds de Aragonesese keuken te proeven dan is restaurant Matarraña in het Plaza Nueva een goede keuze.

➤ Wandeling in La Fresneda

Dankzij de wat overdreven verlichting, ook 's nachts prima te doen. Een uur, pauzes niet inbegrepen

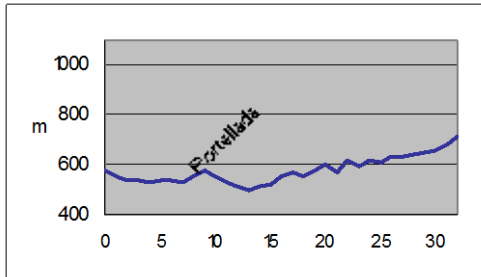
0' Loop vanaf het plaza mayor langs het stadhuis en de galerijen. Na een paar honderd meter, LA de *calle del Pilar* in. Aan de linkerkant ziet u het Palacio de la Encomienda, met verschillende soorten balcon en loggia's, en even verder de kerk Capilla del Pilar. Nog iets verder naar beneden, aan de rechterkant in een zijsteeg, staat het luxe hotel 'El Convent'.

10' Ga links en om de tuinen van 'El Convent'. Loop daarachter in stijging richting het lagere punt tussen de twee heuvels die achter het dorp oprijzen. U bereikt een soort rondpunt tussen de twee heuvels. Loop naar links en over een voetpad die langs cipressen slingert naar een kapel boven op de heuvel.

30' Dal vanaf de kapel aan de top van de heuvel weer af naar hetzelfde rondpunt en volg de aanwijzingen naar 'castillo'. Deze onverharde weg stijgt licht langs de achterkant van de heuvel waartegen het dorp is gebouwd.

50' Ruïnes van het kasteel. Dal vervolgens een beetje af door de grimmig verlaten bovenwijk van het dorp. Al snel ziet u aan de linkerkant de grote kerk Santa María la Mayor. Loop daar naar toe en daal vervolgens af tot aan het beginpunt of het casa rural.

La Fresneda - Peñarroya de Tastavins

<u>km</u>	
	32 km, 400↑m
0.	Begin vanaf het plaza mayor langs het stadshuis en de galerijen. Na een paar honderd meter, LA de <i>calle del Pilar</i> in.
0.6	Kruispunt. Schuin naar rechts naar La Portellada.
2.	Kruispunt. RA. Even verder ziet u een bord die naar rechts de camping en bar la Fresneda van NL's Jet en Joost aanwijst, op een halve km grintweg.
8.	La Portellada. Draai aan het plein naar links en al buiten het dorp, bij T-splitsing RA richting Ráfales op de TEV3005.
17.	Nog net voor Ráfales, LA. Een minimaal asfaltweggetje (niet op de kaart) in naar Fuentespalda. Na een bult fietst u met het riviertje de Tastavins aan de linkerhand. Als u niet via Ráfales terugkomt is het zeker waard om dit dorp te bezoeken of zelfs daar te overnachten: even verder eerste afslag links naar el molí en helling op onder een boog het plein in.
26.	T-kruispunt. RA op de A1414.
30.	LA naar Peñarroya de Tastavins. Meteen aan de linker hand zien we het heiligdom/klooster dat ook als hospedería dient.

Hospedería del Santuario Virgen de la Fuente

T 978 896789 mob 656236591 Links van de weg, twee km voor Peñarroya € 50 Zoals gebruikelijk in landelijk hotels naast een heiligdom (sp. santuario) keurige kamers en goed eten.

In Peñarroya

Hotel Tastavins. Calle Aragón 27. Ook goed, wat mooiere kamers en in het dorp zelf. Blijf stijgen op dezelfde weg voorbij de afslag naar Herbes. Na anderhalf km draait de weg Peñarroya in en ziet u meteen het hotel aan de rechterhand. T 978 896642 € 57 www.hoteltastavins.es

Peñarroya de Tastavins 500 inw.

Net voor het dorp bevindt zich het gemeentelijke zwembad, open 20 jun-1 sep.

Dit dorp leeft voornamelijk uit de vele varkenshouderijen die in de omgeving te zien zijn. Het wordt tevens hout gekapt. Daardoor ziet Peñarroya een beetje anders uit dan andere dorpen in de buurt. Er wordt meer gebruikt gemaakt van hout en balkons. Peñarroya heeft een museum met boten van de plaatselijke trots: een unieke soort dinosaurus, de Tastavinsaurus. Ondanks de naam (nl. rode rots van de wijnproevers) zitten we hier al voorbij het gebied waar wijn wordt verbouwd. Rode rots komt van de rotswanden van de Masmut berg achter het dorp. Aanwijzingsborden daarheen ziet u tegenover het hotel schuin naar rechts. De PR wandeling om de berg wordt nogal lang, maar heen tot aan onder de rotswanden en terug op dezelfde landelijke weg duurt in totaal 1 uur 20'. Alleen maar een rondje om de heuvel waartegen Peñarroya aanleunt is ook aangenaam.

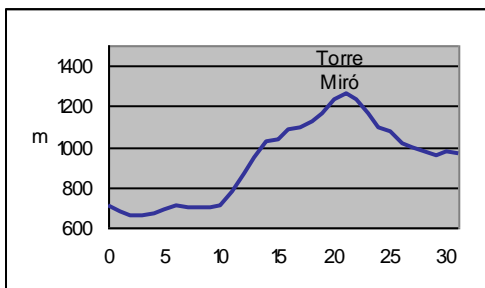
De ridderordes

Begin 13de eeuw veroverde koning Jaime I van Aragon het gebied ten zuiden van de Ebro terug van de Moren. Aangezien hij de expansie meteen naar meer winstgevende territories wilde voorzetten, droeg hij de bescherming van het gebied over aan de Tempeliers (ridders van de tempel van Jerusalem)

De Tempeliers versterkten en ommuurden dorpen op strategische posities, hun heerschappij al doende verstevigend. De macht van de Tempeliers nam in de loop der jaren toe. Echter, hun eigengereide optreden en rituelen werden met toenemende afgunst gezien door de koningen van Frankrijk en Aragon. Uiteindelijk schafte paus Climent V in 1307 de voorrechten van de orde af. De Tempeliers boden enkele tientallen jaren weerstand maar werden uiteindelijk vervangen door andere ordes, zoals de orde van Calatrava en de Johanniters (ridders van het hospitaal van Sint Jan van Jerusalem)

Toen de herovering van landen van de Moren eind vijftiende eeuw voltrokken was, verloren de ridderordes grotendeels hun reden tot bestaan. Vanaf dat moment vervulden ze in het grootste deel van het land slechts een ceremoniële rol, tot aan de definitieve afschaffing van de ridderordes in 1812.

Peñarroya de Tastavins - Morella

km	
	31 km, 750↑m
0.	Op een paar honderd meter van de hostelería richting Peñarroya begint naar rechts het weggetje naar Herbes.
7.	Herbes. Er is een straat die vanuit de weg schuin naar rechts het dorp ingaat. Aan het einde van deze, even naar rechts, bevindt zich een bar-meson. Anders rechtdoor, richting de eerste vijandelikheden van de pas,
21.	Puerto de Torre Miró, op 1259 meter. Links aanhouden op de weg die echt over de pas en naast het bord gaat (negeer eerste 'Vinaroz' bord naar rechts) Deze oude weg begint even verder evenwijdig aan de nieuwe N 232 te lopen. Pas na ruim twee km is er opnieuw een bord die 'Vinaroz' aanwijst. Ga onder de nieuwe N 232 en sluit daarmee aan de andere kant. Afdalen. Doe niet gek met de snelheid!
28.	RA naar Morella.
29.	Ga het stadje in door de monumentale poort Puerta de San Miguel. Sla de tweede straat in naar links, <i>calle Juan Giner</i> . Bij Y-splitsing neem de rechtersaak, <i>calle Marededeu del Pilar</i> . Fiets voorbij het stadshuis.
30.5	Begin van de straat met portieken <i>Blasco de Alagón</i> . Midden in deze is het heerlijk om bv. <i>chuletas de cordero con ensalada, y de postre cuajada</i> op terras te eten bij het restaurant Vinatea. Een paar tientallen meter links het hotel Cardenal Ram. Heel even verderop fietsend in dezelfde richting gaat u aan een plein schuin naar links tot aan de stadsmuren. LA in afdaling langs de muren. De twee hostals bevinden zich net voor de tweede poort, die van Sant Mateu.

In Morella

Hostal la Muralla. Carrer Muralla 12 T 964 160243 € 43 Standard maar netjes
Hostal del Cid. Plaza de Sant Mateu 3 T 964 160125 € 50
Hotel Cardenal Ram Cuesta Suñer 1 T 964 160000/ 173085 € 90 Eigenlijk dé plek in Morella. In historisch pand aan de straat Blasco de Alagón. Bij de receptie ziet u schilderijen van een traditioneel dans en van de aankomst in Morella van de paus 'papa luna' in de veertiende eeuw.

Onderweg

Vandaag steekt u het massief Els Ports over. Het terrein is tot aan een hoogte van ongeveer duizend meter zijn met Aleppo-dennen bebosd. Op grotere hoogte ziet u voornamelijk gedrongen steeneiken en jeneverbes. In deze bergen leeft de *capra hircus pyrenaica*, een subsoort berggeit. Deze is te vergelijken met andere subsoorten die geïsoleerd zijn blijven bestaan in verschillende Spaanse sierras.

Het Maestrazgo, een bijzonder gebied

Over de pas van Torre Miró bereikt u een gebied dat eeuwenlang door de ridderordes werd geregeerd: het Maestrazgo. De naam van het gebied betekent 'het domein van de meesters' en 'meesters' is hoe de plaatselijke bevolking toentertijd de Tempeliers en later de Johanniters noemde.

Het Maestrazgo beslaat ongeveer 8.000 vierkante kilometer, al is dit geen formeel vastgestelde oppervlakte. De bevolking leeft verdeeld over ongeveer dertig dorpen, die al eeuwen geleden stopten met groeien, toen economische motieven meer dan defensieve overwegingen begonnen te bepalen waar mensen zich vestigden.

Er is een hoge, en een lage (bij de kust), deel van het gebied, maar deze tocht gaat uitsluitend door de hoge (sp. *alto*) Maestrazgo. Dit is landschappelijk het mooiste en bovendien zeer rustig.

Het gehele 'alto Maestrazgo' is een soort natuurlijk, driehoekig burcht, met bergen en kastelen als bewakers aan alle kanten. U gaat het duidelijk zien: eerst komt u binnen aan het noordoostelijke hoek, bewaakt door het kasteel van Morella. Later klimt u tot aan de top van de Sierra de Gúdar, die het gebied aan het zuidelijke kant afsluitte. Uiteindelijk zult u onder de ruïnes van de kastelen van Aliaga en Castellote fietsen, die elke op zijn bergkam het Maestrazgo aan de westelijke kant bewaakten.

Morella 3,000 inw.

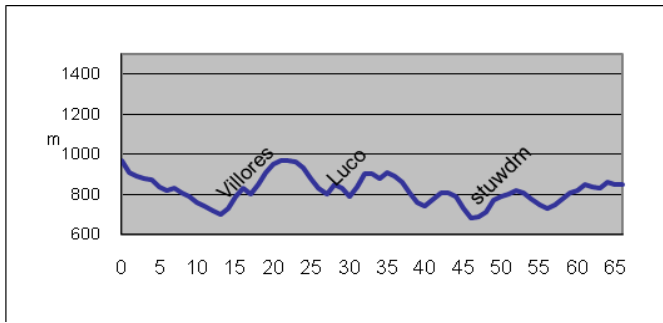
De 'hoofdstad' van het alto Maestrazgo is een indrukwekkend versterkte plaats. Binnen zijn muren zijn al de hoofdpersonages in de geschiedenis van deze streken geweest: el Cid in 1084, koning Jaume I van Aragon in 1232, de heilige San Vicente Ferrer en de paus uit Avignon in de late middeleeuwen, en de generaal Cabrera in 1838.

Morella heeft een joodse wijk en vele herenhuizen in burgerlijke gotiek, zoals het hotel Cardenal Ram en anderen aan dezelfde straat met portieken, *Blasco de Alagón*. Interessante bezienswaardigheden zijn,

- Murallas (stadsmuren): ze zijn twee kilometer lang en omcirkelen de hele oude stad. Ze zijn gebouwd aan het begin van de 13de eeuw.
- Kasteel. Een 'onneembare' burcht met twee lagen van concentrische muren.
- Basílica de Santa María la Mayor: een grote gotische kerk. U ziet twee voorgevels, een met standbeelden van apostels en andere van maagden. Binnen zijn de wenteltrap, de orgel met drieduizend buizen en het churrigeresk altaar zeer waardevol.
- In de straat *Virgen de Vallivana*, de eerste naar boven evenwijdig aan *Blasco de Alagón*, hangt boven het huis op nr. 16 een afbeelding die aan het 'mirakel van Morella' herinnert. Bij een bezoek van de heilige Vicente Ferrer had een moeder geen vlees voor het aanstaande diner. Wanhopig sneed zij haar zoon in stukjes en stopte die in de pot. San Vicente, die dat beseftte, liet toen het kind op wonderbaarlijke wijze zo goed als ongeschonden uit de pot stappen. Zo goed als, want de pink had zijn moeder opgegeten om te proeven of het gerecht goed gezouten was.

Morella staat ook bekend om zijn textiel. Van de 15de tot aan de 18de eeuw vormde dit een belangrijke industrie. Destijds werden wolproducten, vooral zadels, dekens en bedoverdekken naar alle uithoeken van Europa geëxporteerd. De *manta morellana* is nog steeds beroemd. Deze heeft geometrische, *mudéjar* geïnspireerde motieven.

Morella - Cuevas de Cañart

- Drinkwaterbronnen in Villores en Luco maar geen betrouwbaar eetgelegenheid. Pin genoeg in Morella want tot aan Cedrillas/Aliaga zijn er geen bankautomaten.

km	
	66 km, 1000↑m
0.	Fiets uit de ommuurde stad via de Puerta de Sant Mateu, de poort bij de hostals la Muralla en el Cid.
0.5	T-kruispunt. RA richting Sorita, Aguaviva over de CV 14.
4.	Fábrica de Giner aan de linkerkant. Tegenwoordig een soort museum voor de verdwenen industrie van begin twintigste eeuw en even een halte waard.
13.	LA naar Villores en Luco de Bordón. Voorbij Villores fietst u door een gebied dat begin jaren negentig door een grote brand werd aangetroffen.
30.	Het weggetje mondt uit in de brede A226. RA richting Castellote.
46.	<p>Twee honderd meter voorbij de tweede tunnel bij het Santolea stuwmeer, ga voorzichtig uit deze weg naar links en fiets over de dam naar de overkant. Net voorbij de dam is er in de zomer een camping geopend met winkeltje, zwembad en bar onder de luifels.</p> <p>Vanaf 2008 is men begonnen met de verhoging van de dam en het bouwen van een tweede dam verderop. Helaas tot dat klaar is ziet dit parcours minder uit en kan in het meer niet gezwommen worden (als er überhaupt water is) De weg is op stukken wat stofferig door vrachtwagens met bouw materiaal -wel weinig vrachtwagens want de tempo, en geld, van de werkzaamheden ligt laag-</p>

47.5	T-kruispunt. LA richting Ladruñan en Cuevas de Cañart. Na een klim fiets u langs en boven het stuwmeer. Enkele km verderop, ziet u de ruïnes van het spookdorp Santolea, die verlaten werd om plaats te maken voor het meer. Het grootste deel ligt echter aan de andere kant van de heuvel.
66.	Cuevas de Cañart. Het pension is aan het eerste straatje links. Het hotel aan het plein.

In Cuevas de Cañart

Pensión de Cuevas de Cañart. Calle San Blas 7 T 978 887534 € 33

Hotel Don Iñigo de Aragón. Plaza Mayor 9. T 978 887486 € 95
doninigodearagon.com Het pension is uitstekend voor dat prijs, maar dit hotel is ook zijn prijs waard. Erg groot, sumptuoze kamers en uitgebreide installaties.

Onderweg

De oude bergen van dit gebied zijn tijdens de geologische perioden Jura en Krijt (190 tot 70 miljoen jaar geleden) ontstaan. Hun toppen zijn inmiddels bijna geheel afgevlakt en vormen plateaus. De hellingen zijn echter vaak bijna verticaal. Vanwege hun vorm worden ze *molás* (nl. kiezen) genoemd.

Het alto Maestrazgo had vroeger vele malen zijn huidige bevolking. Menselijke activiteiten lieten duidelijke sporen achter in het landschap: de hellingen werden door de eeuwen heen bewerkt tot *bancales* (terrassen voor de landbouw). Deze *bancales* zijn de laatste honderd jaar bijna geheel verlaten. Andere restanten van menselijke activiteit zijn de *medianeras*, stenen muren die landbouwgronden scheidde van terreinen voor de veeteelt. Samen met de omliggende bergen met afgevlakte toppen, geven *bancales* en *medianeras* het landschap een curieuze kubistische aanblik.

Guerras Carlistas (nl. Karlisten oorlogen)

Het burchtachtige karakter van het alto Maestrazgo werd in de 19de eeuw door de aanhangers van troon pretendent Don Carlos benut. Deze aanhangers waren conservatieve segmenten van het leger en algemene bevolking. Ze kwamen in opstand tegen de liberale hervormingen van koningin Isabel II en haar regering.

Er waren maar liefst drie karlisten oorlogen tussen 1833 en 1872. Aan de ene kant steeds weer de aanhangers van de koningin, de *Isabelistas*, aan de andere de conservatieve aanhangers van haar oom Don Carlos, de *Carlistas*. Toen de *Isabelistas* de machtbasen van de *Carlistas* veroverden, vonden deze laatsten hun vluchtoord in het alto Maestrazgo, met de ten tijde van de ridderordes versterkte dorpen. Het gevecht concentreerde zich in dit gebied, en kastelen,

kerken en kloosters moesten het ontgelden. De verwoestingen van die tijd verklaren grotendeels het huidige ruïneuze staat van deze bouwwerken. Uiteindelijk liepen deze oorlogen af met een genuanceerde overwinning voor de *Isabelistas*: in ruil voor het staken van hun strijd, kregen de *Carlistas* administratieve en legerfuncties toegewezen.

Cuevas de Cañart 80 inw.

Dit afgelegen dorp groeide langzaam tot het in de 18de eeuw ongeveer vijfhonderd inwoners bereikte. In die tijd werden de voornaamste monumenten gebouwd, waaronder de barokke kerk. Aan de overkant van het dorp ziet u, voorbij de waterbronnen, de restanten van een Servieten klooster. Het barokke gevel uit 1750 staat nog overeind. Het klooster werd in 1835 verlaten als gevolg van de onteigening van kerkelijke gronden. Daarachter is er in de zomer en klein zwembad open.

➤ Wandeling naar de buitenkapel 'Ermita de San Juan'

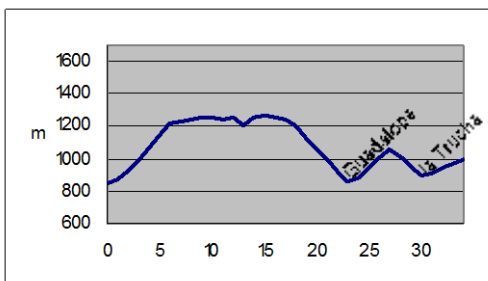
(totaal heen en terug 1 uur 45' pauses niet inbegrepen).

Vanaf het kerkplein van Cuevas, met de rug naar het hotel en kijkend naar de kerk, ga naar links de flink stijgende straat in die even verderop onder een boog loopt. Klim op deze straat helemaal tot aan boven het dorp en voorbij de laatste huizen. Daar begint een onverharde weg/betonpad dat tot aan het buitenkapel (sp. ermita) van San Juan. Het eerste doel is een waterval (in de droge maanden kan zogoed als geen water vallen). Deze ziet u meteen buiten het dorp links boven op een afstand.

30': Waterval. Over een bruggetje kunt u de overkant van de beek achter de waterval bereiken. Daar bevinden zich enkele graven die in de rots werden uitgehold. Het is niet bekend uit welke tijd ze dateren aangezien de lijken en hun bezittingen al eeuwen geleden werden verwijderd.

Voorbij de waterval bereikt u een bovendal met aangeplante boompjes. Er komt een splitsing in het pad. Houd linksaan. U loopt al snel langs een *nevera*, een put waar sneeuw in de winter opgestapeld werd om zo tot aan de zomer ijs ter beschikking te hebben. Enkele honderd meters verderop ziet u al naar rechts de kapel van San Juan. Dezelfde weg terug. Aangezien dit brede pad geen oriëntatie problemen biedt is het ook mooi om met hapjes en wijn in een heldere avond er naar toe te gaan en op de banken naast de kapel van een picknick-diner te genieten.

Cuevas de Cañart - Pitarque

- Een kort maar bijzondere rit door ruig terrein. En het is hier stil, "zo stil dat de rotsen spreken".

km	
	34 km, 800↑m
0.	Fiets naar de westelijke uitgang van het dorp en langs de kloosterruïne verder. Net buiten het dorp begint het weggetje te klimmen.
6.	Colletje van de hoge gerstvelden (van eigen benaming). Blijf op dezelfde weg fietsen door de hoogvlakte. Negeer afslagen naar respectievelijk links en rechts.
9.5	U bereikt een bos van kleine dennenbomen. In 2010 was de weg vanaf hier semiverhard/ onverhard. Deze maakt een bocht naar rechts en slingert vervolgens wat tussen de boompjes.
10.3	Y-splitsing. Links aanhouden. Iets verder passeert u een paar huizen.
13.5	Steile korte afdaling, negeert daaronder een aftakking naar links. Met de bocht mee naar rechts. De landelijke weg begin te klimmen tot aan de,
14.5	Ejulve-Villarluengo weg (weer asfalt, de A1702). LA. Afdalen tot aan de rivier de Guadalope.
27.	Uitzichtpunt over de <i>Organos de Montoro</i> (nl. orgelpijpen van Montoro), de indrukwekkende rotsblokken aan de overkant van het dal.
29.	Hotel la Trucha.
30.	Y-splitsing. Rechts aanhouden naar Pitarque.
34.	Gemeenteplein net binnen het dorpje Pitarque. Met fonda en levensmiddelen winkel tegenover de <i>correos</i> brievenbus.

In Pitarque

Casa rural Pakita Calle Alta s/n. Vanaf het plein net in Pitarque, loop vijftig meter het dorp in en dan rechts naar boven. Twee kamers, elke voor € 40 T 978 773051 of casa de Vicenta (moeder van Pakita) Autentiek wat vervallen dorpshuis. Plaza ayuntamiento € 33 T 978 773124/ 659 774723. U dient bij aankomst haar te bellen vanaf het plein. Even later komt ze aangelopen met de sleutels. Ze woont op c/Pelerín 14 (links voor de kerk).

Fonda de Pitarque Plaza ayuntamiento 2 (het gemeenteplein aan het begin van het dorp) € 37 Voor de afwisseling, uitbater Rafa spreekt prima engels. T 978 773236/ 670 662034

Casa Rural Felisa Calle Carnicería 2 € 30 T 978 773149.

Hotel La Trucha

Vijf kilometer vóór Pitarque, naast de weg. Tel 978 773008 € 90

Het hotel la Trucha (nl. de forel) is een goede alternatief voor een overnachting, vooral als u in het weekend aankomt wanneer Pitarque zelf wat druk met wandelaars (zie beneden) kan zijn. Als u in het dorp verblijft is het een aanrader om tijdens de rit de fietsen even in de garage te laten en in het hotel te lunchen. Uiteraard is deze dé plek om forel te bestellen. Probeer eens de succulente *trucha frita con jamón, pimientos y espárragos verdes*.

Na de lunch is het leuk om rond het terrein van het hotel wat te slenteren (loop langs de toiletten naar de terras en zwembad). Ze hebben een geschiedenis,

De gebouwen van het hotel la Trucha maakten vroeger deel uit van een papierfabriek. Deze werd in 1789 gesticht door de Spaanse kroon voor de productie van papiergeld. Begin 19de eeuw kwam de fabriek in privaat bezit. De nieuwe eigenaren herbouwden de fabriek ten bate van de textielproductie. Later kwamen er twee fabrieken bij, ene meer stroomafwaarts en andere waar nu de visteelt installaties zich bevinden. Men vervaardigde gordels, dekens, tunieken, zakken, petten, enz. De verkoop nam geleidelijk toe, in Spanje zelf en ook naar het buitenland waar de grote oorlogen betekenden een toegenomen vraag naar het soort robuuste stoffen die hier werden gemaakt.

In 1950 woonden ruim honderd mensen in het dorpje dat inmiddels rond de fabrieken was ontstaan en bekend stond als *barrio de las fábricas*. Er was een school, een kerk en een bar. Die zijn drie van de huizen die u naast het hotel zien staan, half ingestort en opgeslokt door de plantengroei.

De activiteiten werden nogal abrupt stopgezet. Begin jaren-50 zwierven in de omgeving groepen 'maquis'. Dat waren republikeinen die zich na het verliezen van de burgeroorlog in bossen en sierra's hadden verschanst. Met de jaren waren ze tot een soort struikrovers ontaard. Ze leefden van afpersing en diefstal op de meest afgelegen plekken van het land. Las fábricas vormde een uitgelezen doel voor hen, gevestigd als het was op een geïsoleerde plek waar een constante stroom van inkomsten vloeyde in de vorm van salarissen voor de werknemers. Na een paar overvallen besloten de eigenaren dat zij de productie beter naar de buurt van Barcelona konden verhuizen. De fabrieken werden gesloten, de machines verkocht en het gehele complex werd verlaten.

Begin jaren zeventig zagen twee zakenmannen uit de provincie brood in de verlaten gebouwen. Hotel la Trucha werd in 1974 geopend en de visteelt installaties enige jaren later. De visteelt is rendabel gebleken. Per jaar worden hier 4 miljoen forellen voortgebracht. De visvijvers, een kilometer voorbij het hotel, kunnen worden bezocht. Het hotel heeft het moeilijk gehad. Dankzij het geld dat de eigenaar met andere hotels maakt, is het echter blijven bestaan.

Pitarque 120 inw.

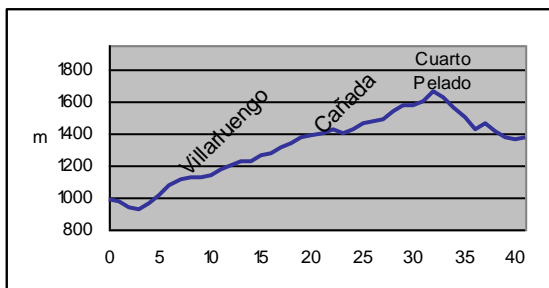
Dit dorp bestaat uit twee wijken, degene waar zich het plein met fonda en winkel bevindt, en die van de kerk. Tussen beide is er een soort dalletje met een waterbron. Zie: <http://perso.wanadoo.es/web-pitarque/>

➤ Wandeling naar de bron van het riviertje de Pitarque

Een mooie, makkelijke wandeling van in totaal heen en terug drie uur. De borden '*al nacimiento del Pitarque*' ziet u in het dalletje midden in het dorp. U loopt de hele tijd evenwijdig aan het riviertje en richting een V-opening in de bergen. Het voetpad loopt onder hoge kalksteen rotswanden waarlangs vale gieren zweven. Op ruim de helft van het traject passeert u een vroegere elektrische centraaltje. Uiteindelijk bereikt u een rotswand waar uit een soort hol het water uitspringt. Hetzelfde traject terug.

Naast het pad ziet u notenbomen en wilde kersenbomen. Er groeien in het dal ook veel esdoorns en populieren, net als essen en taxus. De rijke vegetatie telt verder bramen en andere struiken als peperboompje en zarzaparrilla.

Pitarque - Fortanete

- Ondanks het overdreven gebruik van vangrails de laatste jaren, blijft de geleidelijk 'vier trappen' klim naar de Cuarto Pelado een klassieker. Even buiten Pitarque is er een *shortcut* naar Aliaga: 20km Maar afgeraden: heel steil, onbijzonder en veel moois wordt gemist.

km		41km, 900↑m
0.		Terug het dal van Pitarque uit ()
3.8		U bereikt weer de A 1702. RA begint de klim.
9.		Villarluengo. Het kan om of door het dorp naar de andere kant worden gefietst. Net voorbij het dorp, mis niet het spectaculaire uitzicht terugkijkend, bij een kapel met <i>Via Crucis</i> (lijdensweg).
22.		Cañada de Benatanduz. Een paar honderd meter voorbij de eerste ingang in het dorp gaat de weg over een brug. Meteen daarna is de moeite waard LA afdalen tot aan het plein met het oude stadhuis en de kerk (zie beneden).
31.5		U bereikt de A 226. RA naar Fortanete.
32.		Puerto de Cuarto Pelado op 1657 meter.
40.		Fortanete. Het hostel is te zien tegen de heuvel met kasteelruïne.

In Fortanete

Hotel Mercadales. c/Loreto, bord aan begin van het dorp T 978 778125 € 40
 of Hostal La Muralla € 45 Beide vriendelijke ontvangst en goede prijs/kwaliteit in kamers en eten Tel 978 778297

Albergue la Tiñada. T 978 606618 van eigenaar Ramón, of bellen bij huis van zijn moeder op calle San Miguel nr. 1, naast de kerk. € 25 + 15 voor verhuur lakens (sp. *alquiler ropa de cama*).

Onderweg

Buiten het dal van de Pitarque wordt de vegetatie minder gevarieerd naarmate u hoger in de kloof komt te fietsen,. Er zijn vooral dennen, steeneiken en beukeiken. Dit laatste is een soort halve loofboom: de gedroogde bladeren van het afgelopen jaar blijven aan de takken hangen tot zij, in april, vervangen worden door verse tooi.

Aan de randen van de weg vormen bloemen in mei en begin juni kleurrijke en uitbundige trossen: klaprozen, pioenroos of lelies zorgen voor rood en roze; kuiflavendel, viooltjes of verwilderde vlaas voor verschillende tonen blauw. Distels en muntplanten bloeien vaak de hele zomer. Al voorbij Cañada ziet u de eerste bergweiden met kegelvormige jeneverboompjes en op de hellingen de voor deze regio typische 'far-west'-achtige dunne dennenbos.

Cañada de Benatanduz 50 inw.

Erg interessant voorbeeld van wat eens een plaats van belang was, en daarna vrijwel volledig verlaten werd. Begin negentiende eeuw woonden rond de achthonderd mensen in Cañada (Spaanse naamwoord voor een niet al te diepe kloof) verdeeld in drie wijken die nog respectievelijk op drie heuvels te onderscheiden zijn.

Vervolgens nam de bevolking steeds verder af tot maar een paar tientallen eind twintigste eeuw. De laatste jaren is weer wat activiteit gekomen maar dat is vooral naast de weg. De oude kern, met het stadhuis in renaissance stijl en grote achttiende eeuwse kerk liggen verlaten bij. Als verlenging van het gemeentehuis, onder een galerij, ziet u de plaats waar fronton werd gespeld en tijdens dorpsfeesten werd gedanst.

Fortanete 180 inw.

Als u voor een uur of drie aankomt is het piepkleine restaurant 'el Rincón' een leuke plek om goedkoop te eten. In Fortanete werd vroeger textiel vervaardigd. De ateliers waar dekens en tapijten werden gemaakt sluiten in de eerste helft van de twintigste eeuw. Sommige inwoners gingen runderen houden maar de meeste emigreerden. Midden in het dorp bevinden zich een aantal fraaie gebouwen: het gemeentehuis en het huis van de hertogen van Medinacelli zijn renaissancistisch uit de zestiende eeuw. Van iets latere bouw is de kerk in barokke stijl.

Teruel bestaat

Geheel buiten de grote Spaanse verkeerswegen ligt de provincie Teruel waar u zich bevindt. In Teruel is het niet druk. Met een derde van de oppervlak van Nederland, telt de provincie maar 160.000 inwoners.

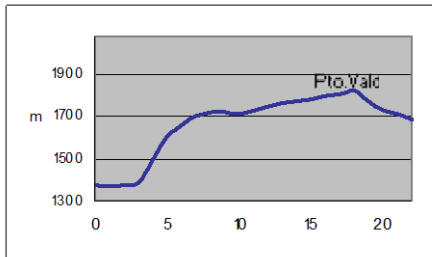
Toeristisch gezien ontbreken hier de grote bezienswaardigheden die de doorsnee internationaal toerist trekken, en voor Spaniaarden ligt Teruel niet in de weg. Het resultaat is dat Teruel weinig bezocht of bekend is. Dit probleem erkennende kwam in de jaren-90 het toerismebureau van de provincie met een geniale slogan die harde werkelijkheid een gevoel voor humor verenigde: "Teruel existe" (nl. Teruel ... bestaat!).

Sindsdien komen meer bezoekers. Genoeg om een kleinschalige maar uitgebreide infrastructuur van hotels, winkels en restaurants aan te moedigen. De laatste jaren is dankzij immigranten uit voornamelijk Roemenië het aantal inwoners weer iets toegenomen. Maar het algemeen karakter van de provincie blijft onveranderd: fraai gelegen dorpen in een verstillend en boeiend landschap.

Fortanete - Valdelinares

- Een kortere rit... of de koninginnerit voor wie de animo heeft. Er zijn echter nog andere goede mogelijkheden: Cedrillas is een goede plaats voor een tussenovernachting; of anders bij Villarroya al afslaan naar Aliaga. De 'verbeterde' A228 naar Alcalá langs Gúdar is minder interessant.

Vía puerto,

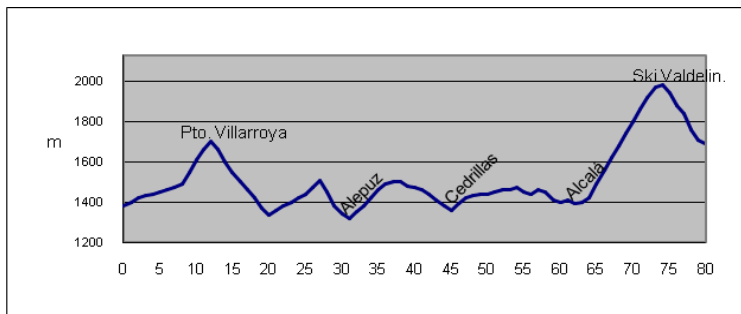
<u>km</u>		22 km, 500↑m
0.		Vanaf het lagere deel van het dorp begint het 'witte' weggetje naar Valdelinares.
17.5		T-kruispunt bij Puerto de Valdelinares, 1820 m. LA naar het dorp.

Onderweg

In de hooglanden van de Sierra de Gúdar is veeteelt de voornaamste activiteit. Runderen en schapen worden gehouden voor hun vlees. De geïmporteerde zwarte runderen van Avila grazen gebroederlijk aan de zijde van de traditionele witte variant van de streek. Geiten dienen vooral voor melkproductie. Er is een inheemse witte soort met een kruin van borstelig haar.

Het ski-station van Valdelinares ligt bij de top van de Sierra de Gúdar. Het is een van de twee troefkaarten voor de provinciale ambities van Teruel om een skibestemming te worden. De andere is de Sierra de Javalambre, net naar het zuiden, waar ook skiliften zijn opgezet. Er zijn echter in beide sierras slechts een paar weken per jaar met enkele mate van sneeuwzekerheid. Naast de gebouwen van het skistation kunt u even tussen bergdennen (*pinus uncinata*) wandelen, een soort dat in weinige plaatsen voorkomt.

Vía Cedrillas en skistation,

<u>km</u>	
	80 km, 1600↑m
0.	Terug naar de A 226 en RA naar Villarroya, Alepuz en Cedrillas.
12.	Puerto de Villarroya, op 1700 meter.
45.	Cedrillas. Al aan het begin van het dorp, LA. Over een bruggetje begint de tegenwoordig geasfalteerde TEV8024 naar Alcalá.
63.	Kruispunt bij Alcalá de la Selva. We laten dit dorp links achter liggen en gaan rechtdoor richting Virgen de la Vega.
65.	LA naar Valdelinares. Na enkele honderd meters langs hier en daar een paar gebouwen begint de klim.
76.	Skistation Valdelinares, op 1980 meter. De weg gaat door het station en daalt weer af.
79.5	RA naar het dorp.

In Cedrillas

Hostal habitaciones Cedrún. Naast het riviertje de Mijares aan de rand van het dorp T 978 774214 € 38 Minder gezellig dan Ramiro maar rustiger.

Hostal Ramiro. c/Basilio Muñoz 34 (naast de weg). T 978 774040 € 40 Grotere kamers, druk bezochte eetzaal.

In dorp Valdelinares

Hostal Casa Damián Plaza de la Iglesia 2. U ziet het meteen aan het pleintje van Valdelinares. T 978 802076 € 39 *Bicicletas en tienda de eskí.*

Casa Vicenta Tegenover Damián, iets groter. T 978 802079 € 40

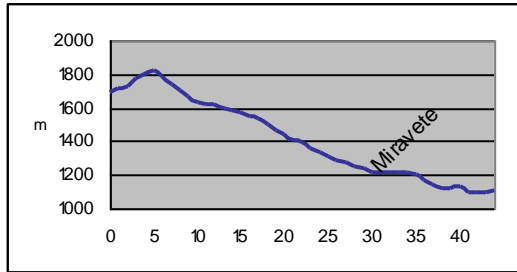
Cedrillas en Alcalá de la Selva

Beide dorpen tellen ongeveer 300 inwoners. Cedrillas ligt aan een kruispunt van wegen en profiteert daarvan als handels- en vervoer streekcentrum. Een belangrijk jaarlijkse veemarkt neemt hier plaats. Als u hier overnacht is even naar de citadel op de heuvel te wandelen leuk. De gehele bevolking woonde binnen de muren tot dat in de 14de eeuw het veilig genoeg werd om beneden naast de rivier te gaan wonen. Alcalá leeft tegenwoordig voornamelijk van de zomer en weekend bezoekers uit de kuststeden. Het dorp heeft op zich niet veel charme en de hotel accommodaties liggen alle even verder bij de karakterloze vakantiewijk Virgen de la Selva. De opvallende naam -ned. kasteel van het oerwoud- komt van *Alcalat*, een arabische woord voor de soort burcht dat u boven het dorp ziet, en van de Franse monnikenorde *du grand forêt*, die even de bescherming van het dorp voor zich nam na de christelijke herovering in de 13de eeuw.

Valdelinares 80 inw.

Op 1690 meter is dit dorp een serieus aspirant tot de titel 'hoogst gelegen dorp van Spanje'. Opmerkelijk genoeg is zulke eer in vele reisgidsen aan het Andalucische dorp Trévez gegeven, die op 1470 m zit. Alleen al in de provincie Teruel zijn er een stuk of zes die hoger liggen... of zal het wel dat Teruel niet bestaat.

Valdelinares - Aliaga

- Zoals goederen in Spaanse straatmarkten worden aangeprezen: *bueno*, *bonito*, *barato* oftewel leuke weggetjes, mooie uitzichten en weinig inspanning. Van groene weiden hoog in de bergen naar gouden graanvelden in een prehistorisch landschap.

<u>km</u>	
	44 km, 200↑m
0.	Fiets terug naar het kruispunt bij Puerto de Valdelinares.
4.5	Links naar Sollavientos.
18.	We bereiken (in afdaling) de bergpas Puerto de Sollavientos. RA naar Villarroya de Pinares.
24.	Bij het begin van Villarroya, LA de TEV8008 in naar Miravete. Als u iets wil eten kan het het beste hier. In Miravete is alleen de waterbron altijd open.
30.	Y-splitsing. Volg nog niet het bord naar Aliaga maar ga rechtdoor het dorpje Miravete (vaste inwoners 12) in. Aan de overkant van een beek is er een piepklein maar fraai oude kern te zien. Schuin naar links komt u terug aan de weg naar Aliaga.
44.	Aliaga. U bereikt een andere weg. RA. Het hostel bevindt zich achter bar La Parra.

In Miravete

Hostal del Cura. T 978 778288 € 50

Casa la maestra. Twee huizen voor € 60 en € 85 T 978 778172

Fiets naar de bar midden in het dorpje voor allebei mogelijkheden

Geniet van de rust van dit dorpje met zijn website, waar een wandeling (wacht tot na de inleiding en druk op pijltes) kan worden gemaakt en elke van de inwoners zich even voorstelt: 'het dorp waar nooit iets gebeurt',

www.elpuebloenelquenuncapasanada.com

In Aliaga

Hostal La Parra Verscholen achter gelijknamige bar tegenover benzinepomp en plein met supermarkt. T 978 771008 € 50 In Juni vooraf bellen want volgeboekt met NL geologie cursus. Dankzij deze is het gemeentelijke zwembad open vanaf één juni (ipv het gebruikelijk 23 juni)

ElhornodeAliaga.com Fraai casa rural midden in het dorp c/Mayor Alta 16 T 978 771771 of mob 633 313777 € 90

Er zijn ook een paar eenvoudige casas rurales, bijvoorbeeld la Valenciana op Calle San Juan 15 € 35 T 978 771072

Aliaga 400 inw.

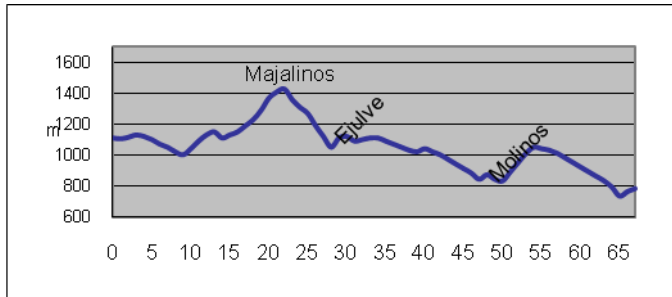
Dit dorp draagt de naam van een struik met gele bloempjes die veel in dit gebied voorkomt (lat. *genista scorpius*, een soort brem). In het bewogen landschap rond Aliaga zijn verschillende lagen zichtbare rots uit oude tijdperken te zien. Er zijn een paar 'geologische paden' uitgezet, met informatie tableaus, die de geologische geschiedenis en andere natuurverschijnselen laten zien. Bijvoorbeeld een die evenwijdig aan de A 1403 naar Cobatillas loopt. Er is een bibliotheek naast het gebouw van bar la Parra met veel informatie over de omgeving en de geologische wandelingen.

Naar de kasteelruïnes wandelen is ook de moeite waard: ga helling op vanaf midden in het dorp. Net voorbij de laatste huizen LA op een betonpad die de hoogte houdt. Net voorbij een aantal kruisen die u bovenop de heuvel ziet, ga een klein voetpad in dat terug naar rechts naar de ruïnes klimt.

De thermische centrale van Aliaga (km 4 volgende rit)

Al snel buiten Aliaga ziet u wat vroeger een grote thermische centrale was. Deze werd gebouwd rond 1950 om de steenkoolproductie van de provincie beter te benutten. Tevens was het kleine stuwmeer voor de verkoeling aangelegd en het dorpje Aldehuela, links van de weg, voor de werknemers gebouwd. De steenkollagen in de directe omgeving waren echter dun. Vanaf de jaren-60 moest de steenkool van mijnen verder weg worden aangevoerd. De centrale bleef een belangrijke bron van electriciteit maar werd steeds minder rendabel naar mate grondstoffen en arbeid duurder werden. Zij werd uiteindelijk in 1982 gesloten. Aldehuela is tegenwoordig een vreemd verlaten dorpje dat alleen als zomervakantiewijk enigszins wordt bewoond.

Aliaga - Castellote

- Genieten van het doorfietsen in een rit met drie verschillende soorten terrein: middengebergte, *páramo* hoogvlakte en dalen met akkers tussen dorre hellingen. De klim naar Majalinos had ook een prachtige dennenbos maar daarvan is na de verwoestende brand van 2009 niets meer over.

<u>km</u>	
	67 km, 1000↑m
0.	Terug naar de doorgaande weg en LA naar Ejulve op de A2403.
4.	Verlaten thermische centrale en werkersdorpje Aldehuela.
21.	Puerto de Majalinos, op 1450 meter.
28.	Ejulve, een dorp waar alles om de productie van <i>jamón serrano</i> draait. Houd dezelfde weg door het dorp en verder op de A 1702 door uitgestrekt landschap. Dit is een <i>páramo</i> , zo wordt in Spanje een onbruikbare hoogvlakte met lage struikgewas genoemd.
39.	U bereikt de N 211 bij de Venta la Pintada. RA en meteen weer RA naar Molinos.
49.	LA Molinos in.
50.	Plein in Molinos. Op het heuveltje waar de trappen naar toe leiden bevindt zich een soort botanische tuin met aromatische struiken. U heeft daarboven een mooie uitzicht op het dorp in zijn kloof tussen ruige rotspartijen. Uit het plein houd rechtsaan, al in stijging. Onder een boog, het dorp uit en LA naar Castellote.
66.	T-kruispunt. RA door een tunnel Castellote in. Aan de andere kant komt u op een soort verkeersrotonde-plein. Het hostel bevindt zich een paar honderd meter naar links.

In Ejulve

Apartamentos de Maria Teresa. Aan de weg door het dorp. Sleutels bij bar Carretera ernaast € 38 Tel 978 752658

Op kruispunt bij km 39: Venta la Pintada. Valt mee voor wat van een hotel naast een Nationale weg kan worden verwacht. Tel 978 752463 € 40.

In Molinos (sfeervol dorp met mooie zwembad in de zomer)

Hostal de la villa. Calle Mayor 5. Net voor het plein midden in het dorp. Tel 978 849234 € 45 Traditionele kamers op bovenste verdieping van mooie oude pand. Goed en goedkoop lunchen in de eerste verdieping.

Grutas de cristal Deze grot ligt op ruim drie km van Molinos over een stil weggetje die bij het kruispunt met onze route begint. Ze heeft curieuze excentrische stalactieten. Openingstijden 11-13.00 en 16.00-18.00 uur.

In Castellote

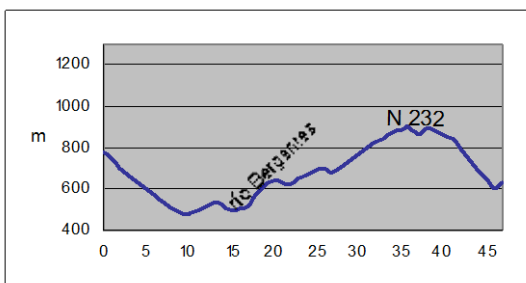
Hostal de Castellote Paseo de la Mina 13. Tel 978 887596 € 60 Vrij grote hostel met comfortabele kamers, aangenaam restaurant en goede leeszaal met videos ook in het engels. Tuin met zwembadje in hostel zelf maar zomers is er een mooie gemeentelijke zwembad op tweehonderdmeter.

Castellote 800 inw.

Klassiek voorbeeld van een plaats met een oude kern, hoger op de helling, en een nieuwe dorp die onderaan is ontstaan en waar de meeste mensen tegenwoordig wonen. De opening van de tunnel waardoor u aankomt was in het begin van de twintigste eeuw van enorm belang voor het dorp. Vroeger zat Castellote geïsoleerd van de rest van Aragon en moesten de boeren elke dag met hun ezels over de bergkam naar de vruchtbare akkers aan de overkant.

Net als andere plaatsen in de streek, heeft het oude deel van Castellote de charme van wat niet opgesmukt is. Rechts van de kerk bevindt zich een soort betonpleintje. Daarachter begin het pad dat tot aan de ruïnes van het kasteel boven leidt. Zeker een 's avonds wandeling waard. Het toentertijd indrukwekkende burcht spreidde zich voor ruim tweehonderd meter op de bergkam en hebt de naam aan de plaats gegeven (nl. groot kasteel). Het werd vernietigd tijdens de Karlisten oorlogen. Nu rest er weinig over, maar aan de overkant ziet u nog de zaal waar de tempeliers zich vergaderden.

Castellote - Ráfales

<u>km</u>		47 km, 600↑m
0.		Terug naar de andere kant van de tunnel. Afdaling op de A226 naar,
9.		Mas de las Matas. Blijf even op dezelfde weg om het dorp. Even verder RA naar Aguaviva op de A 225.
13.		LA naar La Ginebrosa en La Cañada de Verich, de A1409.
28.5		RA naar en voorbij La Cerollera.
36.		U komt aan de N 232. LA. Helaas zie ik geen beter alternatief tot deze twee km op een belangrijkere en soms drukke weg.
38.		RA naar Ráfales.
46.		Ráfales. Negeer de eerste afslag naar het dorp zelf.
46.5		Al eigenlijk voorbij het dorp, nu wel RA richting <i>Molí del Hereu, Jardín botánico</i> . Er is al snel een Y-splitsing. Links naar het hotel <i>Molí</i> , anders houd rechtsaan naar boven. U bereikt het plein door een fraaie bogenconstructie onder het gemeentehuis. Let op de tralies van de lugubere cel ernaast, waarachter het bleke gezicht van de gevangenen om brood smeekte, net naast de galerijen waar markt gezellig werd gehouden. Tegenover ziet u het casa rural l'Alqueria

In Ráfales

L'Alquería Plaza Mayor 9 Lalqueria.net. T 978 856405. Zeer goede kamers met fijne details. Uitstekend eten. € 80 inclusief uitgebreid ontbijt. De vriendelijke eigenaars, Clara en Jose Antonio, hebben in 2005 het stadsleven in Zaragoza geruimd door het avontuur van een hotelletje in dit dorp. Zou helemaal prachtig zijn als het dakterras niet deel zou maken van hun privé vertrekken maar als u ervoor vraagt doen ze het graag open voor u.

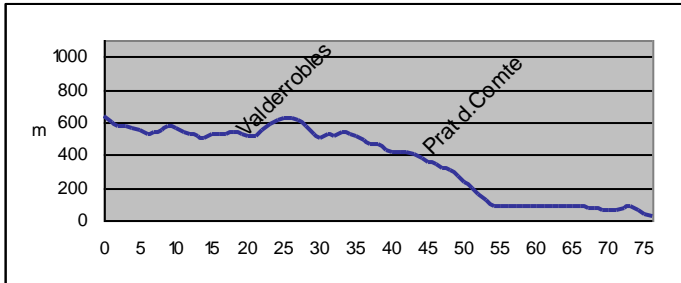
Hotel rural Molí de l'Hereu. Tel 978 856266 € 100 molidelhereu.com Anders dan l' Alquería valt dit hotel wel in een van de drie traditionele horeca groepen die in deze voor de bezoeker zo aangename streek bijzonder afgunstig tegen elkaar kijken, met name in de groep van de elitistische hotels. De andere twee groepen zijn de gewone hostals en de casas rurales met uitsluitend accommodatie. De drie groepen bestempelen elkaar respectievelijk als 'snobs', 'platte horecaboeren' en 'amateurs zonder service'. Van de elitistische hotels vind ik deze rustig en comfortabel Molí het meest toegankelijk. Als u benieuwd bent in internet te kijken, andere elitistische zijn het al vermelde El Convent, La Parada del Compte en als topper Torre del Visco.

Op de helling tegenover het hotel Molí is het aangenaam wandelen door de botanische tuin die de gemeente heeft aangelegd. Er zijn ook twee langere wandelingen naar les Estrets en naar een kapel op de berg die u vanaf het terras van l'Alquería kunt zien.

In Valderrobles o.a.

Hostal Querol. Av. Hispanidad 14. Gewoon maar vriendelijk en zeer adequaat. Net voor de brug op km 20 van de volgende rit T 978 850192 € 48

Ráfales - Tortosa del Ebro

<u>km</u>	
	77 km, 350↑m
0.	Weer onder de bogen en terug naar de weg. RA op de TEV3005.
9.	T-kruispunt. RA naar Valderrobles. Watervalletje 'el salto': na bijna twee km op deze weg bordjes naar rechts volgen over een karrenpad die in nog ongeveer een km tot aan een waterval en mooie natuurlijk zwempool op het riviertje de Tastavins leidt.
19.5	De weg gaat door een buitenwijk van Valderrobles en bereikt een kruispunt met verkeerslichten. U ziet borden van 'Fuentespalda, Monrroyo' naar rechts aanwijzen, maar neemt LA. De straat daalt af en gaat over een fraaie brug over de rivier de Matarraña. Aan de achtergrond lijken verschillende historische gebouwen zich op elkaar te zijn gestapeld.
20.	Plein in Valderrobles met renaissance stadshuis. RA de straat <i>Santiago Hernández</i> in. Fiets tot aan het einde van deze en dan rechtdoor op de weg, de A231. U klimt en laat het stadje achter.
25.	Afslag richting Cretas. Hier kunt u LA en in ruim drie km met de Via Verde aansluiten om op hetzelfde traject als in de eerste rit naar Tortosa terug te fietsen. Voor de afwisseling, tel ik hier de afstand als rechtdoor op de gewone weg langs Arnés wordt gefietst. Deze gaat ook door mooi landschap. Er is variable verkeer tot aan Prat del Comte, en zeer weinig voorbij dat dorp (op de oude N230)
54.	De weg mondt uit in de C 12, al naast de Ebro. RA naar Xerta, Tortosa.
55.	Ter hoogte van een parkeer-rustterrein en van l'Assut in de Ebro kunt u weer met de Vía Verde aansluiten.

Ráfales- Pinell de Brai- Mora d'Ebro 76 km, 600↑m

Deze is een andere mogelijkheid voor de laatste rit (of combineren met de zuid-Catalonië tocht),

Fiets tot aan de afslag van de ViaVerde naar Pinell de Brai, rond km 50 vanaf Ráfales. Er komt een gematigde klim op goede weg met nauwelijks verkeer. In Pinell kan een wijnkelder in modernistische stijl worden bezocht.

In Pinell de Brai inw. 1000

Hostal-restaurant Ca l'Angel. Carrer Pou de la neu 16. Pinell de Brai. Tel 977 426157 € 50 Hostal met goede kamers en lekker, niet duur eten.

Van Pinell over de T-324 afdalen tot aan Miravet en door op een wat drukker weg naar Benissanet Eens in dit dorp kan je het beste van de weg rechts afslaan tot het stadshuisplein. Neem dan de oude weg naar Mora (*camino viejo a Mora*) met nauwelijks verkeer. Aan het begin van de zomer barsten de boomgarden van de perziken en nectarinen... Eens in Mora onder de markante grijze betonbrug met bogen heen en links draaien om de hoofdstraat te bereiken. RA door deze, een paar honderd meter naar het hostel,

In Mora d'Ebre inw. 7500

Hostal la Creu.com T 977 400707 Av.de Comarques Catalanes 75 € 55 Op de hoofdstraat door Mora, bijna aan het kruispunt met de N-weg. Nieuwe hotel met ruime, hypermoderne kamers. Zou een keer geen kamer vrij is het krakemikkige pension San Jose tegenover € 35 een alternatief, deze heeft geen plaats voor fietsen maar je kunt ze laten bij de fietsenmaker in Mora, om de hoek van het hostel: motos y bicis Ernest Gari c/Bonaire 79 t 977 400752 die al vroeg in de ochtend open gaat.

Mora is een wat stofferig en grijs uitziend stadje. In de zomer is er vaak snikheer. Toch met de gezellige drukte, terras naast de Ebro en het stukje oude kern tussen de rivier, het *plaça baja* (waar het stadshuis zijn bevindt) en het *plaça alta* blijft hiervan een goede herinnering in je hoofd zitten.

Trein Mora la Nova – Barcelona

Over de brug naar de overkant van de rivier, LA zoals naar het zusterstadje Mora la Nova, er zijn al gauw borden naar het treinstation op een km of twee.

Er zijn fietstoelarend Cat.Express treinen naar Barcelona op 6.50, 8.27, 12.23, 14.52, 17.54 en 19.25 Zie www.renfe.com en 'horarios' en 'todas las estaciones voor de laatste informatie.

Uw ervaringen

Ik ben benieuwd hoe het met uw fietsvakantie is gegaan. Als u het leuk vindt, vul in zoveel van deze vragen als u zin in heeft en stuur me een mailtje: fietseninspanje@xs4all.nl. Alvast dank!

Voornaam en woningplaats:

.....

Hoe heeft u naar Spanje (en het beginpunt van de route) heen- en terug gereisd? Hoe ging het?

.....

.....

Op wat voor fiets heeft u gereden? Was het de juiste fiets voor het soort terrein en wegen?

.....

.....

Enkele ritten die u bijzonder mooi/plezierig vond: wegen/omgeving/plaatsen?

.....

.....

.....

Enkele ritten die tegenvielen: wegen/omgeving/plaatsen?

.....

.....

.....

Overnachtingen,

Dag	Plaats	hotel/hostal/ casa/camping	Wat vond u van de accommodatie?

Andere opmerkingen of tips:

.....

.....

.....

.....